

Гуйван П.Д.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ ПРО КВАЛІФІКАЦІЮ ПРОВОКАЦІЇ ПІДКУПУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Ця праця присвячена дослідженню проблемних питань кваліфікації злочинного діяння, яке полягає у провокації підкупу та спрямоване на штучне створення умов, аби спонукати особу скоїти корупційний злочин. Проаналізовано наявні доктринальні та нормативно-правові концепції в цій сфері. Досліджені європейські підходи щодо відмежування провокації від правомирної оперативної діяльності правоохоронних органів. Визначено особливості об'єктивної та суб'єктивної сторін досліджуваного протиправного діяння. Надані рекомендації стосовно коригування чинного кримінального законодавства.

Ключові слова: *неправомірна вигода, провокація підкупу, корупційні злочини.*

Постановка проблеми. Хабарництво (отримання та передача неправомірної вигоди) нате-пер становить один з найбільш поширених видів корупційної злочинності, який вразив соціум. Такі неправомірні вчинки, пронизавши всі верстви суспільства, не лише впливають на нормальне функціонування владних структур у державі, а й сприяють деформації суспільної свідомості. Попри задекларовану в Україні боротьбу з цим негативним явищем, поступ у цьому процесі відбувається вкрай повільно. Це пояснюється як досить значним спротивом з боку учасників незаконних оборудок, більшість з яких нині перебуває на тих чи інших владних посадах, так і об'єктивними труднощами в розслідуванні таких злочинів. Адже і особа, яка приймає неправомірну вигоду, і той, хто її надає, рівною мірою зацікавлені в приховуванні факту неправомірного діяння. Відтак цей вид злочину має один з найнижчих показників розкриття. Слід також зазначити, що суспільний прогрес, що відбувається в сучасних умовах економічних та політичних реформ, зумовив розширення сфери зловживань у площині хабарообігу, підвищив рівень ризиків та небезпеку загроз. Розвиток ринкових відносин, виникнення та функціонування потужного сектору приватного бізнесу призвели до появи численних комерційних та інших (некомерційних) організацій, апарат яких не бере участі в державному управлінні, але багато службовців апарату цих організацій наділені управлінськими повноваженнями. Такий перебіг подій без належного його оформлення та правового забезпечення з боку держави вивів цей процес у

стихийне, неконтрольоване русло, надавши йому диких, раніше не досліджених проявів. Це, своєю чергою, викликало необхідність нового кримінально-правового регулювання суспільних відносин, що характеризують надання та отримання неправомірної вигоди за участю цих організацій.

У царині правоохоронної антикорупційної діяльності склалася така ситуація, коли для досягнення конкретного ефекту у боротьбі з корупцією з'явилася потреба у запровадженні нових способів розслідування відповідних злочинів. У практичній площині це, зокрема, проявилось у запровадженні такого способу проведення оперативно-розшукової діяльності, як операції з контрольованого вчинення корупційних діянь. Це прямо передбачено статтею 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Йдеться, власне, про так звані види діяльності «під прикриттям», які спрямовані на усунення соціальної небезпеки шляхом попередження та припинення суспільної загрози. Але, враховуючи велику громадську значимість такої діяльності, законодавець намагається встановити певні правила її проведення, аби забезпечити необхідний баланс між потребою в охороні суспільних інтересів і правами конкретної особи, які охороняються Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод. Тож досить актуальним є питання щодо меж правомірності у разі вчинення оперативного втручання правоохоронних органів та відмежування його за сутністю та змістом від провокативних дій. Позаяк український законодавець криміналізував таке діяння, як провокація підкупу, дуже важливим на цьому

етапі є питання кримінально-правової оцінки злочину, передбаченого ст. 370 КК України, співвідношення провокації підкупу з правомірною оперативно-розшуковою діяльністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі питання кваліфікації такого караного діяння, як провокація підкупу, як і сама проблематика криміналізації, була досліджена такими вченими, як: С.А. Бабич, Б.В. Волженкін, Н.А. Домашенко, Н.А. Єгорова, О.О. Мансуров, М.І. Мельник, В.О. Навроцький, Є.В. Невмержицький, О.М. Охотнікова, С.М. Радачинський, С.А. Сандаковський, М.І. Хавронюк та ін. Разом із тим слід відзначити, що істотні зміни як у суспільному житті, так і у правовому забезпеченні антикорупційної діяльності викликали подальшу необхідність такої роботи. Адже значні корективи у саму концепцію правоохоронної діяльності щодо запобігання та подолання корупції запроваджено у Законі України від 7 квітня 2011 р. «Про засади запобігання і протидії корупції в Україні». Крім того, значні зміни насамперед у сенсі соціально-правової оцінки такого явища, як провокація, маємо вносити до законодавства та правозастосовної практики з огляду на напрацьовану практику Європейського суду з прав людини, рішення якого є джерелом українського національного права. На дослідження сутнісних проявів такого діяння, як провокація підкупу, визначення його виокремлюючих об'єктивних та суб'єктивних ознак спрямована ця праця.

Виклад основного матеріалу. Отже, задля нормалізації та унормування належної діяльності правоохоронних органів, зокрема в царині боротьби з корупцією, та, аби забезпечити суспільство та конкретну особу від небезпеки зловживань та сваволі службовців, в Україні діє стаття 370 Кримінального кодексу, за диспозицією якої караною є провокація підкупу, тобто дії службової особи з підбурення особи на пропонування, обіцянку чи надання неправомірної вигоди або прийняття пропозиції, обіцянки чи одержання такої вигоди, щоб потім викрити того, хто пропонував, обіцяв, надав неправомірну вигоду або прийняв пропозицію, обіцянку чи одержав таку вигоду (у такій редакції ця стаття з'явилася у Кримінальному кодексі в 2011 році, замінивши традиційну норму про провокацію хабара). Власне, йдеться про умисні дії посадової особи зі штучного створення умов, за яких візаві спонукається до участі у корупційному злочині [1, с. 31]. Як бачимо, запроваджено кримінальну відповідальність за дії особи, що вживаються для викриття хабарників. У попе-

редній редакції ст. 370 ККУ діяння провокатора, який з відома правоохоронних органів сам викликає в інших намір вчинити злочин з метою їх викриття, не вважалися караними. Конкретні способи провокації, які провокатор обирає для досягнення своєї мети (поради, натяки, рекомендації одержати від будь-кого хабар чи дати його кому-небудь), для кваліфікації значення не мають.

Українське кримінальне законодавство відносить такий злочин до службових, позаяк обов'язковим його суб'єктом має бути службова особа або службова особа правоохоронного органу, а його об'єктом є суспільні відносини щодо забезпечення нормальної діяльності державної влади та дотримання інтересів держслужби та служби в органах місцевого самоврядування. Водночас у науковій літературі лунають думки, що такий злочин також спрямований проти правосуддя, оскільки він спрямований на штучне створення доказів скоєння корупційного злочину та виражається в тому, що винний намагається створити видимість наявності доказів обіцянки, прийняття або передачі посадовою особою або особою, яка виконує управлінські функції, грошей, цінних паперів, іншого майна, а так само користування послугами майнового характеру за вчинення з використанням свого службового становища дій (бездіяльності) в інтересах іншої особи.

Диспозиція статті охоплює як провокацію до обіцянки неправомірної вигоди, так і такі ж дії щодо отримання чи передачі її. При цьому провокатором може бути як псевдохабороотримувач чи псевдохабарадавець, так і інша особа, яка обов'язково має бути посадовою [2, с. 146]. При цьому, на наше переконання, для кваліфікації вчиненого не має значення, чи була у посадової особи реальна можливість реалізувати вказані у провокації дії в межах своїх повноважень, якщо у особи, що передала хабар, були підстави побоюватися цього, бо карані дії у цьому разі не були спрямовані на скоєння реального злочину. Для кваліфікації досить, аби здійснення корупційного злочину охоплювалося усвідомленням особи, стосовно якої вчиняється провокація. Умисне створення службовою особою обстановки й умов, що викликають пропонування чи одержання хабара з метою викрити того, хто його дав або одержав (провокація хабара), є закінченим злочином з моменту вчинення зазначених дій незалежно від того, чи було передано або одержано хабар. За суб'єктивним складом провокаційні дії можна розподілити на ті, що здійснюються: а) безпосередньо посадовими особами оперативно-розшукових

органів у процесі проведення оперативно-розшукових заходів; б) особами, які надають сприяння оперативно-розшуковим органам на конфіденційній основі. Неправомірні дії можуть бути вчинені як з подальшим залученням «свідків» для «викриття» особи, яка нібито отримала предмет хабара, так і без розголосу про передачу цінностей або майна. В останньому разі винний може використовувати скоєне їм для шантажу потерпілого, залякуючи його тим, що оприлюднить обставини нібито отримання ним предмета хабара.

Не викликає сумнівів теза, згідно з якою провокація підкупу проявляється як явище у тісному співставленні з реалізацією повноважень правоохоронних органів, передбачених оперативно-розшуковим законодавством [3, с. 110]. Справді, практика свідчить, що за родом своєї діяльності співробітникам оперативно-розшукових органів часто доводиться не тільки впливати на обстановку, але й управляти розвитком ситуації. При цьому управління обстановкою нерозривно пов'язане з передбаченням результату, що є глибоким проникненням в неї, досягненням того, що визначає хід подій. Скажімо, законодавство в межах ОРД передбачає можливість здійснення так званого оперативного експерименту – активного спостереження за поведінкою фігуранта в керованих або контрольованих умовах з метою отримання оперативно значущої інформації [4, с. 169–170]. Така дія допускається лише задля виявлення, попередження, припинення і розкриття діянь, що містять загрозу об'єкту захисту, а також заради виявлення і встановлення осіб, що ці діяння готують, здійснюють або вже вчинили. Аби запобігти свавіллям з боку правоохоронних структур, законодавець запровадив низку умов проведення подібного заходу. Так, під час оперативного експерименту забороняється: а) штучно створювати (фабрикувати) докази здійснення загрозуючого діяння; б) підбурювати (провокувати) фігуранта до здійснення злочину; в) скоювати дії, що принижують честь і гідність особи, а також загрожують життю і здоров'ю учасників експерименту або інших осіб. Але участь в експерименті беруть конкретні люди. Тож не виключено, що упродовж його здійснення у процесі управління обстановкою окремі суб'єктивні моральні недоліки можуть знижувати позитивні якості співробітників, професійні знання, службовий досвід, що призводить, по суті, до їх особистісної деформації.

Отже, значної актуальності набуває завдання визначеності тих критеріїв, які, власне, відділяють правомірну оперативно-розшукову роботу «під

прикриттям» (так званий контрольований хабар) від злочинних діянь, що охоплюються диспозицією провокації підкупу. За логікою закону оперативний експеримент є правомірним і не може кваліфікуватися як провокація, коли він не ініціює злочинну поведінку особи, а втручається в злочинний намір, реалізація якого вже почалася. При цьому має враховуватися той факт, що контрольований суб'єкт ще до проведення експерименту мав свободу вибору і право добровільно відмовитися від доведення злочину до кінця [5, с. 51]. Отже, нормативні приписи вимагають від оперативного співробітника і громадян, що беруть участь у проведенні оперативного експерименту, обирати виключно пасивну форму поведінки, яка полягає у відсутності активного впливу на ситуацію. Характер та спрямованість таких дій, на жаль, наразі має невизначений та досить оціночний характер, тож вони підлягають подальшому судовому дослідженню. До слова, ми поділяємо занепокоєння окремих дослідників стосовно певної «казуїстичності» окремих правових визначень провокації підкупу, коли, приміром, штучно отриманий доказ скоєння злочину є оціночною ознакою, визнання таких доказів як штучно створених або фактично існуючих залежить часом більшою мірою не від змісту матеріалів кримінальної справи, а від рівня посадового становища особи, її зв'язків, зокрема з працівниками правоохоронних органів [6, с. 5]. Але, безперечно, активні, нав'язливі пропозиції, вимоги, погрози у подібній ситуації з метою обіцянки, надання або отримання предмета підкупу підозрюваним свідчать про спрямованість умислу на скоєння провокативного злочину.

Саме такий підхід використовує Європейський суд з прав людини, визначаючи у конкретній справі той поріг, який відмежовує провокацію злочину від нормальної діяльності слідчих та судових органів. Зокрема, у справі «Таранекс проти Латвії» (Taraneks v. Latvia) ЄСПЛ вказав, що основним є з'ясування, чи було б зазначене правопорушення вчинене без втручання влади. Визначення підбурювання, яке дав Суд раніше, передбачає, що підбурювання поліції відбувається тоді, коли відповідні працівники правоохоронних органів або особи, які діють за їхніми вказівками, не обмежуються лише розслідуванням злочинної діяльності за принципом пасивного характеру, але надають такий вплив на суб'єкта, що підбурює його до вчинення правопорушення, яке в іншому разі не було б вчинене, а також для того, щоб зробити можливим доведення правопо-

рушення, тобто забезпечити докази та порушити кримінальне переслідування. Вирішуючи, чи було розслідування «суто пасивним», Суд вивчає причини, що лежать в основі таємної операції та поведінку органів влади, що її проводять. Суд виходитиме з того, чи існують об'єктивні підозри про те, що заявник був залучений до кримінальної діяльності або був схильний до вчинення кримінального правопорушення. Звертаючись до цієї справи, Суд зазначає, що, на відміну від того, що було зазначено Урядом, виявляється, що всі телефонні дзвінки та приватні зустрічі, під час яких заявник нібито попросив агента виплатити хабар, відбулися за ініціативою або навіть наполяганням агента, а не заявника. Суд приділяє особливе значення події 18 грудня 2001 року, коли агент наполягав на очікуванні прибуття заявника, якого не було в офісі, а також відмовився отримати копію рішення від іншої особи та наполягав на обговоренні із заявником. Тож було визнано порушення права особи на справедливий суд [7, п. 61, 62, 65].

В іншій справі ЄСПЛ констатував, що, коли дії таємних агентів спрямовані на підбурювання злочину, немає підстав вважати, що він був би скоєний без їхнього втручання, то це виходить за рамки розуміння таємного агента і може бути назване провокацією. Таке втручання і його використання в розгляді кримінальної справи може непоправно підірвати справедливість судового розгляду. У цій справі міліція не обмежилася лише пасивним розслідуванням злочинної діяльності заявника. Немає підстав вважати, що злочин було б скоєно без вищевказаного залучення оперативного заходу. Суд тому доходить висновку, що міліція спровокувала злочин. Таким чином, втручання міліції і використання отриманих у результаті цього доказів для порушення кримінальної справи стосовно заявника непоправно підірвало справедливість судового розгляду [8, п. 47, 49].

Оперативний експеримент кваліфікується як один із способів отримання інформації про злочин та про злочинця. І від того, наскільки допустимою, належно зібраною буде ця інформація, залежить не лише допустимість її як доказів та караність корупційного злочину, а й відповідальність службової особи правоохоронного органу за можливу провокацію підкупу. Відповідно до ст. 6 Закону «Про оперативно-розшукову діяльність» підставою для проведення оперативного експерименту, як і інших оперативно-розшукових заходів, є відомості, що стали відомими правоохоронним органам, про злочини, що готуються, або осіб, які

готують скоєння злочину. За вказаних умов можливе здійснення оперативного експерименту, який в науці визначається як комплекс дій оперативного підрозділу зі створення умов особі, обґрунтовано запідозреній у підготовці або скоєнні тяжкого або особливо тяжкого злочину, за яких ця особа має вибір злочинної або правомірної поведінки [9, с. 441]. Як правило, об'єктами оперативного експерименту є конкретні корумповані особи, які здійснювали і з високою ймовірністю будуть у подальшому здійснювати протизаконні дії, подібні до тих, які піддаються дослідній перевірці [10, с. 35]. Отже, контрольований підкуп вважатиметься правомірним, якщо суб'єкт сам, без будь-якої ініціативи з боку осіб, які намагаються його викрити, починає попередню злочинну діяльність, в якій його обґрунтовано підозрюють і яку шляхом проведення оперативного експерименту прагнуть припинити, а також виявити злочинця і розкрити злочин, що триває. У створеній штучно обстановці особа, обґрунтовано запідозрена у корупції, опиняється перед добровільним вибором тих чи інших дій, а співробітники оперативних підрозділів здійснюють перевірку інформації щодо протиправної поведінки випробуваного суб'єкта.

Окремі дослідники питання постулюють сутність провокативного діяння, передбаченого у ст. 370 КК України, не як створення таких умов і обстановки, в яких свідомо для провокатора корупційний злочин відбудеться, а в створенні видимості, імітації, формуванні помилкових даних про те, що неправомірна вигода посадовою особою приймається або була прийнята. Іншими словами, мається на увазі невдала спроба передачі грошей, цінних паперів, іншого майна або надання послуг майнового характеру з метою штучного створення доказів скоєння злочину. Тобто провокацією підкупу є спроба передачі посадовій особі або особі, яка виконує управлінські функції, грошей, цінних паперів, іншого майна або надання послуг майнового характеру з метою штучного створення доказів скоєння злочину [11, с. 28]. Навряд чи можна підтримати таку позицію. Адже виникає логічне запитання: а як слід оцінювати діяння, якщо провокація вдалася і посадова особа, схильна до цього, прийняла матеріальні цінності (послуги), вручені їй нібито як предмет підкупу, але фактично лише для того, щоб створити докази скоєння злочину? Очевидно, що склад злочину за ст. 370 ККУ охоплює не лише спроби, а й закінчені діяння, вчинені учасниками корупційних взаємин. При цьому це не впливає на кваліфікацію діянь, передбачених ст. 370 ККУ.

За правилом ст. 11 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» під час проведення подібних слідчих дій може використовуватися конфіденційна допомога громадян. При цьому особи, які залучаються до виконання завдань ОРД, зобов'язані зберігати таємницю, що стала їм відома. Розголошення цієї таємниці тягне за собою відповідальність за чинним законодавством, крім випадків розголошення інформації про незаконні дії, що порушують права людини. Обов'язковою умовою такого співробітництва є дотримання законності, охорона прав та законних інтересів громадян, недопущення у подібний спосіб створення та поширення завідомо неправдивої інформації.

Зазвичай такими учасниками контрольованого підкупу діють особи, добре знайомі з підозрюваним, які мають з ним гарні відносини та легше входять до нього в довіру. Але у відносинах з ним, які мають ознаки корупційних, вони діють самостійно і вступають у контакт через специфічність свого становища. Оскільки вказані суб'єкти беруть участь у проведенні ОРД, їхня діяльність містить ті ж ризики порушення законодавства, зокрема, ст. 370 ККУ. Водночас, оцінюючи можливість будь-яких протиправних відхилень з боку такої категорії осіб, необхідно враховувати і ту обставину, що вони можуть у системі провокаційних дій виконувати опосередковану роль. Адже ініціатива та наявність задуму на інсценування злочину виникає у оперативних співробітників. Саме вони наділені попередньою інформацією про злочин, що вже розпочався (це може бути навіть через повідомлення особи, яка в подальшому почала співробітництво з правоохоронними органами, але в жодному разі – фіксації такої інформації). І ця оперативна інформація, яка поки що не має конкретизації, а носить загальний позитивний характер, використовується для подальших провокаційних дій за допомогою використання конфідентів для штучного створення умов та психологічної готовності особи скоїти злочин.

Даючи правову оцінку діяльності осіб, які конфіденційно сприяють оперативно-розшуковим органам, слід враховувати, що відповідно до кримінального законодавства провокаційну діяльність утворюють активні дії провокатора. Фактично зміст поведінки провокатора визначається тим, що він за допомогою активного впливу на підозрювану особу підштовхує або спрямовує його діяльність на скоєння конкретного злочину. Але, якщо активні провокативні дії вчинялися особою, яка не є службовою, вона не може бути

суб'єктом злочину, передбаченого ст. 370 ККУ. Своєю чергою оперативний співробітник, який не вчиняв стосовно підозрюваного активних дій, не може кваліфікуватися як виконавець такого злочину. Отже, залежно від ролі та значення його вчинків під час здійснення протиправних діянь він може бути визнаний як співучасник такого кримінально караного діяння.

Особливістю суб'єктивної сторони такого злочину є спеціальна мета – штучне створення доказів обіцянки, отримання або передання неправомірної винагороди з використанням підозрюваним свого службового становища, аби в подальшому його викрити. Відсутність такої мети усуває караність саме за вказаною нормою кримінального закону. У вчиненні коментованих злочинних дій особа за загальними правилами мусить усвідомлювати не лише характер своїх дій, а й соціальне значення протиправності свого акту поведінки. Для констатації наявності в діях особи складу злочину незнання нею суспільної оцінки діяння означає також відсутність складу. Таке може, власне, статися під впливом помилки чи омани. Але, коли таких обставин немає, використовується давньоримське правило – *ignoratio juris neminem excusat* (не можна посилається на незнання законів). Відтак презумується, що особа, крім фактичних обставин справи, усвідомлює і її суспільні властивості [12, с. 90].

Підсумовуючи викладене, можемо дійти **висновку**, що криміналізація провокації підкупу як запобіжник від зловживань та сваволі державних органів не вирішила повністю наявних проблем у цій царині. Попри те, що Європейський суд з прав людини, згідно зі своєю усталеною позицією, визнає провокативні дії під час проведення оперативно-розшукових заходів порушенням права людини на справедливий суд та напрацював відповідні критерії відмежування провокації від правомірної слідчої діяльності, це не вирішило питання відповідальності службових осіб за злочин, передбачений ст. 370 ККУ. Сама ж диспозиція національного кримінального закону має дещо розмитий характер, що дає змогу по-різному тлумачити зміст злочинного діяння, що неприпустимо для кримінально-правового регулювання. Тож законодавцєві слід або чітко нормативно визначити характер та обсяг процесуальних повноважень посадових осіб, які межують з провокацією, або декриміналізувати подібну діяльність, обмеживши караність її правилами про співучасть у корупційному злочині.

Список літератури:

1. Багаутдинов Ф.Н. Провокация граждан к даче взятки. Законность. 2011. № 3. С. 31–35.
2. Ровнейко В.В. Провокация взятки как коррупционное преступление, совершенное с использованием служебного положения. Вестник Удмурдского университета. Серия «Экономика и право». 2015. Т. 25. Вып. 2. С. 144–147.
3. Шумилов А.Ю. Юридические основы оперативно-розыскных мероприятий: учеб. пособие. М., 1999. 237 с.
4. Алферов В.Ю., Ильиных В.П. Оперативный эксперимент и провокация. Правоведение. 1998. № 1. С. 169–170.
5. Селезнев М. Эксперимент или провокация? (К вопросу о борьбе с коррупцией). Российская юстиция. 1996. № 5. С. 50–53.
6. Гаухман Л.Д. Коррупция и коррупционное преступление. Законность. 2000. № 6. С. 2–6.
7. Рішення від 2 грудня 2014 року у справі «Таранекс проти Латвії» (Taraneks v. Latvia), заява № 3082/06. URL: <https://swarb.co.uk/taraneks-v-latvia-echr-2-dec-2014>.
8. Рішення ЄСПЛ від 15 грудня 2005 року у справі «Ваньят проти Росії», заява № 53203/99. URL: <https://www.srji.org/resources/search/27>.
9. Криминология – XX век: монография / Под ред. В.Н. Бурлакова, В.П. Сальникова. СПб.: Юридический центр Пресс, 2000. 554 с.
10. Дубоносов Е.С. Провокация взятки при осуществлении оперативно-разыскной деятельности. Известия Тульского государственного университета. 2016. С. 34–42.
11. Варданыан А.В., Домашенко Н.А. Актуальные вопросы выявления и расследования провокации взятки или коммерческого подкупа. Юристь. Правоведь. 2008. № 5. С. 28–30.
12. Иванов Н.Г. Понятие и формы соучастия в советском уголовном праве. Саратов: Изд-во Саратовского ун-та, 1991. 128 с.

К ВОПРОСУ О КВАЛИФИКАЦИИ ПРОВОКАЦИИ ПОДКУПА: ЕВРОПЕЙСКИЙ ОПЫТ

Данная работа посвящена исследованию проблемных вопросов квалификации преступного деяния, которое заключается в провокации подкупа и направлено на искусственное создание условий, чтобы побудить лицо совершить коррупционное преступление. Проанализированы существующие доктринальные и нормативно-правовые концепции в этой сфере. Исследованы европейские подходы к отграничению провокации от правомерной оперативной деятельности правоохранительных органов. Определены особенности объективной и субъективной сторон изучаемого противоправного деяния. Даны рекомендации по коррекции действующего уголовного законодательства.

Ключевые слова: *неправомерная выгода, провокация подкупа, коррупционные преступления.*

ON THE QUESTION OF QUALIFYING A PROVOCATION OF BRIBERY: EUROPEAN EXPERIENCE

This work is devoted to the study of problematic issues of the qualification of a criminal act, which consists in provoking bribes and is aimed at artificial creation of conditions in order to induce a person to commit a corruption offense. The existing doctrinal and normative-legal concepts in this sphere are analyzed. European approaches to the delimitation of provocation from lawful operational activities of law enforcement bodies are researched. The features of the objective and subjective aspects of the unlawful act are determined. Recommendations for correcting the current criminal law are given.

Key words: *unlawful profit, provocation of bribery, corruption crimes.*